

Η βιβλιοθήκη και άλλες πολυτέλειες

Άρθρο του Παντελή Μπουκάλα στον ημερήσιο τύπο (1998:)

Σε ένα από τα υποκεφάλαια της φετινής έκθεσης του ΟΟΣΑ για την κατάσταση της εκπαίδευσης σε 34 χώρες του κόσμου, σημειώνεται ότι στην Ελλάδα -η οποία ούτως ή άλλως δεν προβιβάζεται σε πολλά «μαθήματα», πρωτίστως δε στις δημόσιες δαπάνες για την Παιδεία- το 80% των μαθητών δε διαθέτει δικό του γραφείο μελέτης, λεξικό και υπολογιστή. Μπορούμε ίσως να θεωρήσουμε, χωρίς πολλές αβαρείες, ότι το δικαίωμα στον υπολογιστή είναι επί του παρόντος πολυτελές, ίσως και το δικαίωμά στο γραφείο και στο λεξικό, και μάλιστα χωρίς καν να φέρουμε στο νου μας -με αφορμή τα πενήντα χρόνια από την υπερψήφιση της Οικουμενικής Διακήρυξης για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου- τόσους λαούς που δεν γεύονται καν τα στοιχειώδη δικαιώματα: την ελευθερία, τη δουλειά, το σπίτι, την εκπαίδευση, την περίθαλψη.

Δεν παύει όμως να έχει ένα γκριζο νόημα αυτό το 80%, πολύ περισσότερο αν το συσχετίσουμε με το 30% των Ελλήνων οι οποίοι, σύμφωνα με άλλη πρόσφατη έκθεση, δεν έχουν δικό τους δωμάτιο, στο ιδιόκτητο ή νοικιασμένο σπίτι τους. Διαφορετικά πράγματα σημαίνουν οι δύο δείκτες, συμβάλλουν ωστόσο για να υποδείξουν ότι ο αστικός βίος, ο βίος που διάγουμε σαν εσωτερικοί μετανάστες οι περισσότεροι έχει στενά, στενότερα τα όρια του, για τους πολλούς: το σπίτι είναι απλώς ένα κεραμίδι (μια πλάκα μάλλον) για να κουρνιάσουμε, οι ελεύθεροι χώροι στο εσωτερικό του είναι σκέτη ουτοπία, όπως άλλωστε και η όντως ελεύθερη χρήση του ευφημιστικώς αποκαλούμενου ελεύθερου χρόνου. Τα κουτιά που μας φιλοξενούν σαν όντα πολυκατοικίδια που είμαστε πια, δεν είναι ότι παραμυθητικότερο για την ψυχή, ότι λειτουργικότερο. Μάλλον μας αγριεύουν. παρά μας επιτρέπουν να θεραπεύσουμε εκεί την ψυχή μας. Κατά συνέπεια, μας παραδίδουν στον κοινωνικό μας περίγυρο ξινούς, μονότονα θυμωμένους και απορριπτικούς, με ένα αίσθημα αρνητισμού να διέπει την καθημερινότητά μας και να τη δηλητηριάζει

Ναι, το δικαίωμα στο γραφείο μελέτης είναι πολυτελές. Και το δικαίωμα στην προσωπική ή οικογενειακή βιβλιοθήκη επίσης (δηλαδή, εντέλει, στο διάβασμα), στην οποία θα λάβει τη θέση του και το λεξικό, η εγκυκλοπαίδεια (κάπως καλύτερη ίσως από εκείνη τη φανταχτερή, πλην ανενήμερωτη που προωθούν από σπίτι σε σπίτι οι πλασιέδες, οι οποίοι, πάντως, δεν βρίσκουν πια εύκολα ανοιχτή την πόρτα, αφότου η φοβία εγκατέστησε τριπλές κλειδαριές ασφαλείας και κόλλησε στην είσοδο το αυστηρότατο «απαγορεύεται η είσοδος εις πάντας») και τα λοιπά βοηθήματα. Παρά το αίτημα υπερεκπαίδευσης, που οι κοινωνιολόγοι το έχουν προσδιορίσει από καιρό σαν γνώρισμα της νεοελληνικής κοινωνίας, ο συνδυασμός της εκπαίδευσης με την παιδεία δεν έχει επιτευχθεί ακόμη, ούτε στο σχολείο ούτε στο σπίτι. Η μόρφωση εξακολουθεί να θεωρείται απολύτως ταυτιζόμενη με το πτυχίο, οποιοδήποτε πτυχίο, και να μη σχετίζεται καθόλου με την αγωγή που θα λάβει όποιος διαβάζει «εξωσχολικά βιβλία, όποιος περιπλανιέται στο πέλαγος του τυπωμένου χαρτιού χωρίς να νοιάζεται να αρπαχτεί από το σωσίβιο του βαθμοθηρικού ωφελμισμού. Όσοι βιάζονται να παρηγορηθούν και να παρηγορήσουν υπερβάλλοντας ως προς την αξία που έχει η εμπορική επιτυχία ορισμένων πεζογραφημάτων μελοδραματικής κοπής και ψυχοχαλαρωτικής προθέσεως, βιάζονται απλώς να παρακάμψουν το διπλό πρόβλημα, το κοινωνικό και το λογοτεχνικό. Βιάζονται, πρωτίστως, να θεωρήσουν αναγνώστες τους αγοραστές.

Η παρουσία της βιβλιοθήκης δεν κρίνεται αναγκαία στο νεοελληνικό σπίτι, και μιλάω γι' αυτό αφού αυτό έχω κάποια μικρή πιθανότητα να το γνωρίζω, κι όχι το οποιοδήποτε ξένο. Τη σχέση με τη λογοτεχνία, με το διάβασμα εν γένει, έφτασε να τη διαμεσολαβεί -σχεδόν κατ' αποκλειστικότητα η τηλεόρασή, με τα μπεστ σέλερ που γίνονται σίριαλ (και αντιστρόφως). Οι βιντεοθήκες μας -έτσι όπως συνηθίζουμε να κάνουμε ανάποδα τα πράγματα ή να ανεβαίνουμε ασθμαίνοντας στον εκάστοτε συρμό είναι πληρέστατες επιπλέον, μπορεί να αγοράστηκε ήδη και ο υπολογιστής, μπορεί και να πέρασε η σκέψη για εγγραφή στο Ιντερνετ. Η βιβλιοθήκη όμως παραμένει ανεπιθύμητη, μερικά ράφια περιττά που απλώς θα πιάσουν κάμποσο από τον πράγματι στενεμένο χώρο. Ευτυχώς, πάντως, έσβησε μάλλον γρήγορα η μόδα που επικράτησε προ ετών, όταν εισήχθησαν στην αγορά ωραιότατα άδεια βιβλία, τουτέστιν φροντισμένα βιβλιόμορφα κουτιά με το όνομα του Ντοστογιέφσκι ας πούμε στη ράχη τους ή του Παπαδιαμάντη, και μέσα τίποτε, για να μπαίνουν στα ψηλότερα ράφια και να φαντάζονται σαν τεκμήρια ειδικού ενδιαφέροντος, επιπλώνοντας έτσι με ανεγάρδιαστη ενάργεια τον μικροαστικό μας κομπορμισμό. Και είχε υπερφαλαγγιστεί με αυτόν τον θηριωδώς βλακώδη συρμό ακόμη κι αυτός ο Λουκιανός, ο οποίος, στο θαυμάσια δηλητηριώδες κείμενό του "Προς τον απάιδευτον και πολλά βιβλία ωνούμενον", ονειδίζει εκείνον που προσπαθούσε να ψευτοκαλύψει τα κενά της παιδείας του αγοράζοντας επιδεικτικά του κόσμου τα βιβλία.

Αν η έλλειψη λεξικού ή εγκυκλοπαίδειας σημαίνει ότι ο αίφνης αμήχανος μαθητής θα μείνει με άλυτη την απορία του (αθροίζοντάς τη με τις τόσες προηγούμενες) ή θα υποχρεωθεί να αναζητήσει κάποια λύση τηλεφωνώντας (με ορισμένη ντροπή είναι αλήθεια, που θα μεγαλώσει αν οι γονείς του δεν κατανοούν τη φυσικότητά της) στο συμμαθητή που πιθανόν είναι εξοπλισμένος με τα χρειώδη, η έλλειψη γραφείου -και πολύ περισσότερο προσωπικού δωματίου- σημαίνει ότι είναι αναγκασμένος να γράφει και να διαβάζει σε άβολη θέση και με τον μισό νου, πολιορκημένος από ήχους και οσμές που μάλλον δεν ευνοούν την αυτοσυγκέντρωσή του. Πώς να βυθιστείς στην ιστορία που διαβάζεις, πώς να παλέψεις με τα πατροπαραδότως δύστροπα μαθηματικά, όταν ακούς ταυτόχρονα τη Ρούλα Κορομηλά, τη στιγμή που απολαμβάνει αγέραχη τη δεσποτεία της, ή τον Μανόλη Μαυρομάτη, την ώρα που προσπαθεί να περιγράψει την επίτευξη ενός γκολ; Και πώς, σε ποιον να παραπονεθείς όταν, σε ενδεχόμενη διαμαρτυρία σου, δεν είναι απίθανο να βομβαρδιστείς με την αυστηρότατη σωφρονιστική

γονική παρατήρηση που έχει να επιλέξει όπλο είτε από τον καιρό του Κρυφού Σχολείου είτε από την εποχή με την πλάκα και το κοντύλι;

Πολυτελές, λοιπόν, ένα τέτοιο δικαίωμα. Ορισμένως, Μπορούμε ωστόσο να το δούμε και σαν ένα δείκτη που φανερώνει πόσο εύθραυστη είναι η φαινομενικά αρραγής ευμάρειά μας, σε ποια σύγχυση έχουμε από παλιά περιπέσει ως προς τις προτεραιότητές μας, ως προς το ξεκαθάρισμα των ουσιωδών αναγκών μας από τις ψεύτικες και τις εμφυτευμένες.

- 1 Να τιτλοφορήσετε κάθε μία από τις παραγράφους και στη συνέχεια να συντάξετε περίληψη του κειμένου.
- 2 Ποιο είναι το συγκεκριμένο στοιχείο στην πρώτη παράγραφο που γίνεται αφορμή σκέψης για των συγγραφέα; Σε ποια αγαθά αναφέρεται; Είναι τόσο τραγική η κατάσταση που «σημειώνεται στην Ελλάδα»;
- 3 Ποια είναι τα στοιχειώδη δικαιώματα σύμφωνα με την Οικουμενική Διακήρυξη;
- 4 Τι εννοεί η φράση «γκρίζο νόημα» στην αρχή της δεύτερης παραγράφου;
- 5 Ποιο είναι το δεύτερο στοιχείο που προβληματίζει τον συγγραφέα;
- 6 Πώς χαρακτηρίζονται οι σύγχρονες κατοικίες; Τι συνέπειες έχουν οι συνθήκες κατοικίας για τους ανθρώπους και τον περίγυρό τους;
- 7 Πώς κρίνετε την αντίληψη του συγγραφέα για το δικαίωμα στα διάβασμα; Πώς αντιλαμβάνεται τις έννοιες εκπαίδευση και παιδεία, μόρφωση και πτυχία;
- 8 Ποια πράγματα κρίνονται περισσότερο αναγκαία από τη Βιβλιοθήκη στο σύγχρονο νεοελληνικό σπίτι;
- 9 Γιατί ο συγγραφέας αναφέρεται (εκτός από το Ντοστογιέφσκι, τον Παπαδιαμάντη και στον Λουκιανό;
- 10 Σε τι συνθήκες διαβάζουν πολλοί από τους μαθητές; Πώς το σχολείο μπορεί να αντιμετωπίσει τέτοιες καταστάσεις;
- 11 Ποιος ο ρόλος της τελευταίας παραγράφου; Ποια είναι η τελική θέση του συγγραφέα;
- 12 Να χαρακτηριστεί η γλώσσα του κειμένου.

A. Να συνταχθεί περίληψη του κειμένου σε 80 - 100 λέξεις

B. 1. Σημειώστε δίπλα σε κάθε φράση

σωστό λάθος

- 1 Ο συγγραφέας αναφέρεται στα στοιχεία τριών εκθέσεων.
- 2 Οι εκθέσεις αναφέρονται σε συγκεκριμένα μετρήσιμα στοιχεία
- 3 Η πρώτη έκθεση αναφέρεται στην επίδοση των μαθητών στο σχολείο.
- 4 Ο συγγραφέας ταυτίζει τη μόρφωση με το πτυχίο
- 5 Η βιβλιοθήκη κρίνεται αναγκαία και επιθυμητή στα περισσότερα σπίτια
- 6 Οι συνθήκες που διαβάζουν οι περισσότεροι μαθητές προκαλούν προβλήματα
- 7 Τελικά για τον συγγραφέα η βιβλιοθήκη είναι πολυτέλεια

B.2. Επιλέξτε τη σωστή φράση σχετικά με τις συνθήκες κατοικίας:

- α. Το 80% των Ελλήνων έχουν δικό τους, έστω νοικιασμένο, δωμάτιο.
- β. Το σπίτι και ο χρόνος που περνάμε εκεί δεν καθορίζουν τις κοινωνικές μας σχέσεις.
- γ. Για τους πολλούς οι κατοικίες τους είναι άνετες και ξεκούραστες.
- δ. Επειδή οι άνθρωποι ζουν ο ένας κοντά στον άλλο δημιουργούν αρμονικές σχέσεις
- ε. Η καθημερινότητά μας δηλητηριάζεται από τις κακές συνθήκες κατοικίας

B.3. Επιλέξτε τη σωστή φράση σχετικά με την παρουσία της βιβλιοθήκης στο νεοελληνικό σπίτι:

- α. Κρίνεται απαραίτητη στα περισσότερα γιατί καθορίζει τη σχέση μας με το διάβασμα
- β. Συμπληρώνει τις βιντεοθήκες με τα βιβλία των ταινιών και των σήριαλ
- γ. πρέπει να αντικατασταθεί από τον Η/Υ και το Ίντερνετ
- δ. Χρειάζεται έστω κι αν έχει μόνο εξώφυλλα βιβλίων για να εξοικειωνόμαστε με αυτά
- ε. Κανένα από τα προηγούμενα

B.4. Προσέξτε τις φράσεις και απαντήστε στις ερωτήσεις που ακολουθούν κυκλώνοντας το σωστό.

- α «το δικαίωμα στη βιβλιοθήκη είναι δικαίωμα στο διάβασμα»
- β «Ο αναγνώστης είναι πρωτίστως αγοραστής βιβλίων»
- γ «η μόρφωση είναι ταυτισμένη με το βιβλίο»

Σε ποια παράγραφο είναι διατυπωμένες οι παραπάνω κρίσεις:

1	2	3	4	5	6
---	---	---	---	---	---

Με ποια από τις παραπάνω κρίσεις είναι σύμφωνος ο συγγραφέας:

α	β	γ
---	---	---

B.5. Αντιστοιχίστε τη σωστή ερμηνεία

Αρραγής ευμάρεια	Ανθεκτικά τεχνολογικά προϊόντα Σίγουρη, άνετη και πλούσια ζωή Λεπτοφτιαγμένα έργα τέχνης Αβέβαιος σχεδιασμός, αβέβαιο μέλλον
ευφημιστικώς	Ονομάζοντας ένα κακό με καλό λόγο Μιλώντας για κάτι που δεν υπάρχει Κυριολεκτώντας Θεωρώντας κάτι πολύ λίγο

Γ. Με αφορμή την Πέμπτη (5) παράγραφο αναπτύξτε σε περίπου 300 λέξεις:

Ποιοι εξωσχολικοί παράγοντες καθορίζουν τη σχολική επίδοση των μαθητών;

Πώς το σχολείο μπορεί να βοηθήσει τους μαθητές που δεν έχουν τις κατάλληλες συνθήκες;

Είναι δυνατή η ισότητα ευκαιριών στην εκπαίδευση;

Το σχολείο αμβλύνει ή οξύνει τις κοινωνικές ανισότητες των μαθητών;

2ο βήμα: Επιλογή των χρήσιμων στοιχείων για την περίληψη. Διάγραμμα της περίληψης

Επιλέξτε μια από τις παρακάτω περιόδους για να χρησιμοποιηθεί ως θεματική στην περίληψη. Αιτιολογήστε την επιλογή σας

1. Το θέμα του κειμένου είναι η θέση της βιβλιοθήκης στο σύγχρονο ελληνικό σπίτι, κάτι που εξαρτάται από ποικίλους παράγοντες.
2. Το θέμα του κειμένου είναι οι υλικοί και ιδεολογικοί όροι στο σύγχρονο ελληνικό σπίτι, που καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό την σχολική επίδοση των μαθητών
3. Ο συγγραφέας αναφέρεται σε υλικούς και πνευματικούς παράγοντες σχετικούς με το βιβλίο που επηρεάζουν και τη σχολική επίδοση των μαθητών

Διαμορφώστε μια δική σας θεματική περίοδο

Επιλέξτε τις λεπτομέρειες που θεωρείτε απαραίτητες για την περίληψη

παράδειγμα

1. Απουσία λεξικού γραφείου, υπολογιστή.
2. Έλλειψη προσωπικού χώρου > κοινωνικός αρνητισμός
3. Ταύτιση πτυχίου με μόρφωση

.....

3ο βήμα: γράφω την περίληψη

θεματική περίοδος:.....

λεπτομέρειες:

Σύμφωνα με μια πρόσφατη έρευνα του ΟΟΣΑ για την κατάσταση της εκπαίδευσης το 80% των μαθητών στην Ελλάδα δεν έχει γραφείο, λεξικό και ηλεκτρονικό υπολογιστή.

Επίσης σύμφωνα με μια άλλη έρευνα το 30% των Ελλήνων δεν έχει προσωπικό χώρο στο σπίτι του κάτι που καθορίζει αρνητικά την κοινωνική ζωή.

Έτσι οι περισσότεροι ταυτίζουν τις έννοιες μόρφωση, παιδεία, εκπαίδευση με αυτή του πτυχίου και του βαθμού και όχι με ευρύτερα πνευματικά ενδιαφέροντα.

Απαλείφοντας κάποιους προσδιορισμούς έχουμε:

Σύμφωνα με έρευνα για την εκπαίδευση το 80% των μαθητών δεν έχει γραφείο, λεξικό υπολογιστή.

Επίσης σύμφωνα με άλλη έρευνα το 30% δεν έχει προσωπικό χώρο στο σπίτι κάτι που καθορίζει αρνητικά την κοινωνική ζωή.

Έτσι οι περισσότεροι ταυτίζουν τις έννοιες μόρφωση, παιδεία, εκπαίδευση με του πτυχίου και όχι με ευρύτερα ενδιαφέροντα.

Γενικεύοντας τις δύο πρώτες περιόδους [παραγράφους] έχουμε:

Σύμφωνα με έρευνες ένα μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού στερείται από τα απαραίτητα υλικά εφόδια για την άνετη διαβίωση και εκπαίδευσή του

Μια εναλλακτική διατύπωση της 3ης παραγράφου:

Επιπλέον στη κυρίαρχη νοοτροπία δε συσχετίζονται οι έννοιες «εκπαίδευση» και «παιδεία», αντίθετα ταυτίζονται η «μόρφωση» με το «πτυχίο».

Να αξιολογηθούν οι παρακάτω περιλήψεις:

Πρώτη προσπάθεια

Σύμφωνα με πρόσφατες εκθέσεις, το 80% των Ελλήνων δεν έχει δικό του γραφείο, λεξικό και υπολογιστή ενώ το 30% δεν έχουν δικό τους δωμάτιο στο σπίτι τους.

Συμπερασματικά οδηγούμαστε σε έναν αστικό βίο, που δεν είναι αυτός που θέλουμε. Έτσι τα συναισθήματά μας αλλάζουν και η καθημερινότητά μας δηλητηριάζεται. Επίσης το δικαίωμα στο διάβασμα γίνεται πολυτέλεια και η μόρφωση έχει ταυτιστεί με το πτυχίο, χάνοντας τον πρωταρχικό της ρόλο. Αντικαταστάτης, τώρα, της βιβλιοθήκης είναι η τηλεόραση και οι βιντεοταινίες. Ευτυχώς όμως που ξεπεράστηκε η μόδα με άδειο περιεχόμενο και με μεγάλο όνομα συγγραφέα απ' έξω. Πρόσθετα σ' αυτά έρχονται τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο μαθητής στο διάβασμα στο σπίτι. Έλλειψη αυτοσυγκέντρωσης από εξωτερικούς παράγοντες καθώς και η πίεση των γονέων. Από όλα αυτά τα στοιχεία φαίνεται η σύγχυση που έχει επέλθει σχετικά με τις προτεραιότητες και ανάγκες μιας οικογένειας.

Δεύτερη προσπάθεια

Ένας από τους θεσμούς που δε λειτουργεί αποδοτικά στην Ελλάδα είναι, η εκπαίδευση. Σε μια πρόσφατη στατιστική μελέτη αποδείχθηκε ότι το δικαίωμα στο γραφείο μελέτης, το λεξικό και τον υπολογιστή είναι πολυτέλεια. Αυτό είναι φυσικό εφόσον το 30% των Ελλήνων δεν έχουν δικό τους δωμάτιο

Ο αστικός βίος, λοιπόν έχει δυσκολίες κι ας πιστεύουμε το αντίθετο. Παρ' ότι η υπερεκπαίδευση είναι γνώρισμα του σημερινού νεοέλληνα το μορφωτικό του επίπεδο είναι χαμηλό. Βέβαια αυτό που πραγματικά τον απασχολεί είναι η βαθμοθηρία και όχι η γνώση. Θεωρεί τη βιβλιοθήκη περιττή εφόσον υπάρχει η τηλεόραση.

Άλλωστε ο χώρος στον οποίο ζούμε είναι αδύνατο να μας εμπνεύσει να διαβάσουμε αφού δεν ευνοεί την αυτοσυγκέντρωσή μας.